k.dk | tro | etik | eksistens

Kristeligt Dagblad

torsdag
18. maj 2017
Nr. 190
121. årgang

"IKKE VED MAGT OG IKKE VED STYRKE, MEN VED MIN ÅND, SIGER HÆRSKARERS HERRE"

▲ Disse uniformer repræsenterer hver sin danske organisation. Alle – undtagen en enkelt – kalder sig spejdere. Læs mere om bevægelsens historie inde i avisen. – Grafik: Barbara Dahl Poulsen.

Spejderledere mister taget i kristendommen

Kirkelige spejderkorps og børne- og ungdomsorganisationer øger i disse år deres fokus på kristendomsformidlingen, som de oplever er udfordret af et værdi- og traditionstab. Nyt projekt skal hjælpe dem med at sætte ord på det kristne budskab

AF METTE SKOV HANSEN
skov@k.dk

Viljen til at formidle værdier og kristendom både inspirerende og kreativt fejler ikke noget. Men et voksende værdi-vakuum har gjort det svært at finde ud af hvordan.

Det er den fælles udfordring, som landets store kirkelige spejderkorps og børne- og ungdomsorganisationer står over for i dag, lyder det i et nyt notat fra projektet "Det med Gud – men hvordan?".

Bag projektet står Center for Ungdomsstudier og projektleder Suzette Munksgaard, som det seneste år har fulgt KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere, FDF samt KFUM og KFUK's arbejde med at formidle værdier og kristendom.

"I vores indledende arbejde blev det tydeligt for os, at organisationerne selv har et øget fokus på, hvordan værdier formidles, og hvordan de gør 'det med Gud'. Det lader til, at både ansatte og frivillige er helt klare på, at de værdibårne organisationer er udfordret af et traditions- og værditab," siger Suzette Munksgaard og tilføjer, at dette tab blandt andet skyldes, at sekulariseringen i dag lader til at være slået igennem i lederstanden.

"I vores interview med lokale spejderledere oplever vi en fælles udfordring i forhold til, hvordan det med Gud kan formidles. Nogle ledere efterlyser ord og sprog for, hvordan man kan snakke om det med Gud, andre søger en legitimering af kristendomsformidlingen, og endelig påvirkes mange af et ureflekteret traditionstab og værdi-vakuum."

Samme tendens oplever sognepræst i Grøndalslund ved Rødovre Martin Holt Jensen. Han er frivillig leder hos KFUM-Spejderne og står blandt andet for det åndelige materiale til Spejdernes Lejr i juli, som er arrangeret af de fem danske spejderkorps.

"Helt overordnet spiller religion stadig en afgørende rolle i spejderbevægelsen. Men spejderaktiviteterne lader til at fylde mere, mens det religiøse er blevet nedtonet lidt. Jeg tror, det skyldes, at de ledere, der i 1970'erne og 1980'erne stod for at forkynde det kristne budskab, ikke fik givet traditionen videre, før de trådte af. Så udviklingen er udtryk for, at der er en generation i KFUM-Spejderne – og sandsynligvis også andre korps – der har mistet deres ordforråd," siger han og tilføjer, at dette samtidig har gjort lederne blufærdige.

"Hvis de ikke tør, så risikerer vi, at det kristne element hos spejderne bliver noget løst noget med at tænde et lys og tænke over, hvilke gode gerninger man kan gøre i sit liv. Det er meget sympatisk, men har i virkeligheden ikke meget med kristendom at gøre," siger han.

Teolog og generalsekretær i FDF Morten Skrubbeltrang oplever, at unge ledere ikke altid har samme bibelkendskab som for 30 år siden.

"Jeg ser det ikke som en forfaldshistorie, men vi må arbejde på, hvordan vi formidler kirke og kristendom. Vi lever i en tid, hvor de kristne traditioner har ændret sig, og hvor vi har et større ansvar for at bidrage til dåbsoplæringen. Vi oplever, at unge ser os som et attraktivt fællesskab med gode værdier, og dem skal vi ikke være bange for at tydeliggøre," siger han.

På sit seneste landsmøde vedtog De grønne pigespejdere, at der skal skabes mere debat om, hvordan korpset forholder sig til kristendommen. Det er en arbejdsgruppe nu gået i gang med at se på, siger næstformand Marie Borregaard Vinther.

"Vores medlemmer er piger, som aldersmæssigt befinder sig i en livsfase, hvor de kan være tvivlende og spørgende. Her er det vigtigt, at de kan møde ledere, der har modet til at tale om tro, tvivl og etik eller til at hjælpe dem med at finde svar i kristendommen. Det handler ikke om, hvor meget man tror, men om at have en refleksion og mulighed for at dele den refleksion med nogen." ■

KULTURHISTORIE SIDE 8

Det med Gud – men hvordan?

▶ **Er titlen på et projekt**, som Center for Ungdomsstudier laver med støtte fra Y's Men Danmark. og som blandt andet går ud på at udvikle metoder til værdi- og kristendomsformidling blandt ledere i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer KFUM og KFUK, KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere og FDF.

▶ **Selvom det religiøse** ligger som en grundidé i spejderbevægelsen, definerer ikke alle korps herhjemme sig som kristne. Det Danske Spejderkorps og Dansk Spejderkorps Sydslesvig gør ikke.

Det lader til, at både ansatte og frivillige er helt klare på, at de værdibårne organisationer er udfordret af et traditions- og værditab.

SUZETTE MUNKSGAARD, PROJEKTLEDER

Thyra Franks køkkenmillioner møder skepsis og begejstring

425 millioner kroner skulle virkeliggøre ældreministerens drøm om madduft og måltider lavet fra bunden på plejehjemmene. Lokalpolitikere ser helt forskelligt på, om pengene er en hadegave eller mulighed for at tænke nyt

AF ULLA SKOVSBØL
seniorliv@k.dk

Der skal dufte af stegte sild, bøf med bløde løg og hjemmebagte boller på de danske plejehjem, og beboerne skal have indflydelse på menuen. Det er en af ældreminister Thyra Franks (LA) mærkesager. Derfor er der afsat en pulje på 425 millioner kroner på finansloven for 2017 til at forbedre og forny køkkenerne på de kommunale plejehjem.

Men interessen for køkkenpuljen har været behersket, og da ansøgningsfristen udløb, var der kun søgt om 295 millioner. Resten af pengene er derfor udbudt i en ny runde, og selvom der er tale om en gave, er mange kommunalpolitikere stærkt kritiske over for køkkenpuljen.

"Både processen og tidsplanen er helt igennem noget makværk," siger Mette Nielsen (S), formand for ældre- og sundhedsudvalget i Viborg Kommune.

Viborg opgav at søge midler i første runde, fordi der efter byrådets mening var alt for kort tid til at udforme ombygningsprojekterne, sende dem i udbud og ansøge om pengene.

"Enten aner landspolitikerne ikke, hvordan det foregår ude i kommunerne, eller også er det total disrespekt for det kommunale selvstyre," mener Mette Nielsen.

Hun har dog sammen med sine byrådskolleger sendt en ansøgning om penge til ombygning af køkkener på tre plejecentre i anden runde.

Andre kommuner har takket nej, fordi de anser det for urealistisk at få ombygningerne færdige senest den 31. december 2017, som reglerne for puljen kræver, og endelig er der kommuner, som klager over, at der ikke følger penge med til det køkkenpersonale, som skal bemande de nye køkkener. Nogle steder er puljen ligefrem blevet kaldt en "hadegave".

"Der er ingenting, jeg hellere vil end at få lavet mad fra bunden ude i boenhederne på plejecentrene, men jeg har ikke pengene til det. Så enkelt er det," siger formanden for sundhedsudvalget i Rebild, Annette Søegaard (SF).

Rebild Kommune havde først søgt 3,9 millioner kroner fra køkkenpuljen, men da beregninger viste, at det ville koste 11 millioner om året i løn til ekstra køkkenpersonale, blev ansøgningen trukket tilbage. Annette Søegaard peger på, at Rebild og mange andre kommuner har investeret i velfungerende centralkøkkener, og at de store investeringer vil være spildt, hvis man igen skal lave mad lokalt. Desuden er kvaliteten af mad fra mindre køkkener i boenhederne heller ikke nødvendigvis optimal, supplerer Gytte Gade, kommunens centerchef for pleje og omsorg.

"Der er store krav til specialdiæter. Der er særlig mad til de svagtspisende, til diabetikere og til andre grupper. Vi har døende beboere, som der skal tages særlige hensyn til, og det kræver specialviden, som de dygtige medarbejdere i centralkøkkenet har," siger hun.

Hun tror ikke, at de mindre, decentrale køkkener kan bemandes med medarbejdere, der har de fornødne kompetencer.

Begejstringen er derimod stor i Aarhus. Her har kommunen søgt og fået den største enkeltbid af puljen, nemlig 35 millioner kroner, og har sendt en ansøgning om endnu flere penge i anden runde. Rådmand for omsorg og sundhed Jette Skive (DF) har ikke meget til overs for synspunktet om, at det skulle være dyrere og dårligere med mad fra mindre, decentrale produktionskøkkener:

"Det er trist at høre på den slags. Efter min mening er det kun et spørgsmål om vilje," siger hun og tilføjer:

"Jeg skal ikke blande mig i, hvad andre gør, men i Aarhus tager vi imod pengene med kyshånd. Det er en kærkommen gave, som passer til vores visioner. Vi har gjort forarbejdet og er klar til at bruge pengene med det samme."

FORTSÆTTER SIDE 3

SENIORLIV SIDE 10

Kristeligt Dagblad mener

Debatten om, hvem der har ansvaret for, at alt for mange ældre er underernærede, må ikke skygge for, at der i den grad er brug for et andet syn på ældre og mad.

LEDER SIDE 12

USA's præsident, Donald Trump, er for alvor ved at komme i politisk knibe.
Udland side 6

FOTO: EVAN VUCCI/AP/RITZAU

læs også i dag

• **Danmark:** Dårlig sprogpolitik koster danske firmaer ordrer **side 3**

• **Kirke&Tro:** To kandidater overraskede alle ved bispevalg **side 4**

Denne side er redigeret af Michael Sørensen

▲ **På spejderlejre i både Danmark og udlandet er kristendommen ofte blevet markeret med andagter og fællesbøn for ledere og børn. På billedet ses de 35.000 spejdere, der i sommeren 1964 var samlet til jamboree i Valley Forge, Pennsylvania i USA for blandt andet at deltage i en protestantisk gudstjeneste. – Foto: AP/Ritzau Foto.**

Et spørgsmål om spejderånd

Selvom kristendommen historisk set var en af grundpillerne i spejderbevægelsen, har troens betydning altid været fleksibel. Korpsene skabte deres egne traditioner, hvoraf nogle kan være ved at gå tabt

AF METTE SKOV HANSEN
skov@k.dk

Når det kom til stykket, var det spejderloven, spejderne skulle bekende sig til, og ikke De Ti Bud.

ESPEN SCHAANNING, PROFESSOR I IDÉHISTORIE, OSLO

Da englænderen Robert Baden-Powell i begyndelsen af 1900-tallet grundlagde den internationale spejderbevægelse, skete det ud fra tre grundprincipper: pligten mod dig selv, pligten mod andre og pligten mod Gud. Den første pligt handlede om den enkeltes ansvar for sin egen udvikling og den næste om at være god ved andre mennesker, naturen og verden. Og så var der det med Gud.

Det punkt handlede om at følge Guds ord og få det bedste ud af det liv, man var blevet givet. Med pligten mod Gud ønskede Baden-Powell også, at de unge skulle forstå, at disciplin og gode gerninger ikke var noget mål i sig selv. De pligter understregede blot, hvor vigtigt det var at "lægge kimen til en åndelig religion, som derefter vil blive deres guide og vigtigste støtte resten af livet," som han skrev i bogen "Yarns for Boy Scouts" i 1909.

Siden har både Danmarks og verdens mange spejderorganisationer fundet vidt forskellige svar på, hvordan pligten mod Gud skulle håndteres. Noget tyder dog på, at de kirkelige korps herhjemme er blevet mere usikre på deres svar.

Den udvikling har Suzette Munksgaard set nærmere på det seneste år. Hun er projektleder ved Center for Ungdomsstudier, CUR, og arbejder med projektet "Det med Gud – men hvordan?", som er støttet af Y's Men Danmark og går ud på at udvikle metoder med fokus på blandt andet værdi- og kristendomsformidling i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer KFUM og KFUM, KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere og FDF.

"Der er tale om børne- og ungdomsorganisationer, der i sin tid har været en fast del af det kirkelige børne- og ungdomsarbejde og bestod af ledere, der vidste, hvilke værdier de stod for, og kunne sætte ord på, hvad de troede på. I udgangspunktet var de kirkelige spejderkorps kirkens hænder og fødder i forhold til børn og unge. I dag kender mange ledere ikke til den tradition, og så bliver det svært at videreformidle og sætte ord på det med Gud," siger hun.

Men hvad er det helt præcist for en tradition, der risikerer at blive tabt på gulvet? Før der zoomes ind på Danmark, bør det næves, at Baden-Powell aldrig selv formulerede klare retningslinjer for, hvordan pligten til Gud skulle håndteres. Det fortæller Espen Schaanning, som er professor i idéhistorie på Universitetet i Oslo og har forsket i og skrevet en bog om spejderbevægelsen.

"Selvom der ikke er nogen tvivl om, at religionen var central i spejderbevægelsen, så er der ikke meget, der tyder på, at Baden-Powell ønskede, at religionen skulle gennemsyre spejderbevægelsen og gøre den til en slags menighed med gudstjenester, andagt, bibellæsning og salmesang. Når det kom til stykket, var det spejderloven, spejderne skulle bekende sig til, og ikke De Ti Bud, og deres lærebog var 'Scouting for Boys', ikke Bibelen," forklarer han og tilføjer, at Baden-Powell samtidig ville undgå enhver form for religiøse sekterisme og voldsom religiøs forkyndelse.

"Religionen skulle nærmest smugles ind i små bidder imellem alle de andre spejderaktiviteter, så forkyndelsen ikke helt tog overhånd," siger han og tilføjer, at dette kunne være ved at minde spejderne om at takke Gud undervejs i spejderaktiviteter eller ved at lade dem opleve Guds skaberværk i naturen.

I Danmark var det også forskelligt, hvor meget religionen skulle fylde. I en oversættelse fra 1910 af en af Baden-Powells spejderbøger, var det kristne budskab eksempelvis nedtonet af oversætteren Cay Lembcke, som var blandt pionererne inden for den danske spejderverden. På samme måde havde manden bag Det Danske Spejderkorps, gymnasierektoren fra Hellerup Hans Hartvig Møller, heller ikke travlt med at få forkyndelsen i fokus. Det havde præsten i Holmens Kirke Gunner Engberg og andre fra den kirkelige børne- og ungdomsbevægelse KFUM til gengæld. Derfor brød KFUM-Spejderne i 1916 med Det Danske Spejderkorps, hvormed Danmark fik to korps, der oprindeligt havde to vidt forskellige syn på religion, siger erhvervsmanden Lars Kolind. Han har i mange år arbejdet inden for spejderbevægelsen og er formand for den internationale spejderbevægelses fond i Schweiz, World Scout Foundation, samt i bevægelsens bestyrelse.

"I Det Danske Spejderkorps mente man, at pligten mod Gud skulle opfattes som mere åben og op til den enkelte. KFUM-Spejderne var helt naturligt en del af det folkekirkelige arbejde med en mere snæver forståelse af tro og med forkyndelsen som en central del af arbejdet. I begyndelsen mente begge korps, at de var den sande repræsentant for spejderarbejdet, og der var konkurrence mellem dem. Men siden er de vokset parallelt, og de har levet fredeligt sammen," siger han og tilføjer, at forskellene med tiden også er nedtonet, og at korpsene i dag har et nært samarbejde.

Globalt kan man også finde spejderkorps med langt mere forskellige syn på det religiøse, siger Lars Kolind.

"Med 'pligten mod Gud' har Baden-Powell med stor sandsynlighed henvist til kristendommen, men før han vidste af det, spredte bevægelsen sig globalt og blev tolket sådan, at det var den religion, man nu engang hørte til. I dag er bevægelsen i alle trossamfund. Det har altid været et meget pragmatisk og fleksibelt system."

▲ **Det var Robert Baden-Powell, som i begyndelsen af 1900-tallet grundlagde den internationale spejderbevægelse. – Foto: Ritzau Foto.**

I begyndelsen af 1900-tallet voksede en anden kirkelig børne- og ungdomsorganisation frem i Danmark. Frivilligt Drenge-Forbund – senere Frivilligt Drenge- og Pige-Forbund – udløb af den internationale organisation The Boys' Brigade og blev oprettet i 1902 af søndagsskolelæreren Holger Tornøe. Målet var at "berede vejen for Kristi riges udbredelse blandt drenge ved at bringe dem under kristne mænds påvirkning og at udføre en forebyggende, vækkende og bevarende gerning blandt dem", lød det. I dag er formålet moderniseret til "at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus", fortæller Erik Rasmussen, som står bag FDF Museet og har skrevet en bog om Holger Tornøe.

"I begyndelsen var det nok 10 procent forkyndelse og 90 procent leg. Nu er det måske 2 procent forkyndelse og resten leg, men det varierer fra kreds til kreds. På den måde afspejler arbejdet det samfund, vi lever i. På samme måde er FDF de seneste år begyndt at arbejde med fire ståsteder, man skal møde verden ud fra. Det handler om relationer, tro, leg og samfundsengagement, og her kommer troen til udtryk gennem samtale om de store spørgsmål i livet på et folkekirkeligt grundlag," siger han.

FDF tilsluttede sig aldrig spejdernes verdensorganisation, men forsøgte i 1921 at slå sig sammen med KFUM-Spejderne. Dette holdt kun i ni måneder, da man ifølge Erik Rasmussen ikke kunne finde fælles fodslag for navne og begreber. Der er dog lighedstræk i måden, hvorpå FDF og de kirkelige spejderkorps i dag arbejder med andagter, salmesang og fællesbøn. Flere steder er de forkyndende elementer med gennemgang af bibelske tekster udskiftet med nye måder at drøfte troen på samt samtaler om eksistens og etik.

Ifølge chef i Danske Baptisters Spejderkorps Mikkel Nilsson skyldes det, at unge i dag kræver mere dialog.

"I et samfund, hvor der ligger et stærkere og stærkere tabu i det at have en almindelig dagligdagstro, er det vigtigt med plads til dialog om tro. I dag bliver religiøsitet efterhånden sammenlignet med ekstremitet mange steder, så vores opgave som et kristent spejderkorps er i højere grad at være et rum for dialog end for egentlig forkyndelse i dag. Dermed håber vi at kunne tage den kristne tro ned på jorden igen og skabe en forståelse både hos børn og ledere om, at der er rum til den jordbundne hverdagstro," siger han.

Derudover gøres det i dag klart, at den kristne tro ikke er en forudsætning for at være spejder i de kirkelige korps. I 2012 skrev Kristeligt Dagblad for eksempel, at flere danske spejderbevægelser sagde, at man kunne være spejder uden at aflægge spejderløftet. Der stilles heller ikke særlige krav til de lokale ledere, hvilket kan være årsagen til, at det forkyndende element de seneste 20 år langsomt er gledet ud af bevægelsen. Det siger sognepræst i Grøndalslund ved Rødovre Martin Holt Jensen, som er frivillig leder hos KFUM-Spejderne og står for det åndelige materiale til sommerens store Spejdernes Lejr, der er arrangeret af fem danske spejderkorps. I 2011 var han med til at undersøge, hvordan man ude i de lokale KFUM-spejdergrupper arbejdede med forkyndelse og åndelig fornyelse.

"I 1970'erne og 1980'erne var der en meget stærk tilknytning til kirken og meget kristne spejderledere, der forkyndte det kristne evangelium. Det fik de lov til at blive ved med i årtierne frem, og da nye ledere så skulle overtage opgaven i 1990'erne, så vidste de ikke hvordan. De ville hellere overlade det til præsterne," siger han.

Derudover skyldes udviklingen ifølge projektleder Suzette Munksgaard, at præst og kirke også er udfordret af, hvordan det med Gud kan formidles ind i et børne- og ungdomsliv anno 2017.

"Det er derfor en udfordring for kirken at støtte spejderledere i det arbejde, der har med Gud at gøre. Spejderne bruges tit som praktiske grise, der bidrager med det, de er gode til, som klatring på kirketårnet eller at dele oblater ud. Det er fint, men hvordan bidrager kirken med det, den er god til – at invitere til en fælles samtale om kristendommens fortolkningspotentialer i forhold til børn og unges hverdagsliv? Eller sagt med et luthersk perspektiv: Hvordan kan kirken være med til at give ordet tilbage til spejderlederne, så de kan sætte ord på det med Gud?", siger hun. ■

Danske spejderkorps

▶ **Det Danske Spejderkorps, DDS:** Grundlagt i 1910. Har knap 36.000 medlemmer. DDS har ikke et specifikt tilhørsforhold til en bestemt tro. I deres spejderlov lyder det, at "en spejder gør sit bedste for at finde sin egen tro og respektere andres".

▶ **KFUM-Spejderne**: Grundlagt i 1910. Har cirka 29.000 medlemmer. Er tilknyttet folkekirken og har som formål at lade børn og unge møde det kristne evangelium.

▶ **De grønne pigespejdere**: Grundlagt i 1919. Har cirka 5000 medlemmer. Er KFUK's spejderkorps og det eneste korps udelukkende for piger. I spejderløftet lyder det: "Som spejder lover jeg at gøre mit bedste for at ære Gud ved at leve efter Hans vilje."

▶ **Dansk Spejderkorps Sydslesvig, DSS:** Grundlagt i 1919. Har cirka 500 medlemmer. Har fokus på spejderloven og på at skabe et rum, hvor spejderen reflekterer over sin egen tro og åndelighed.

▶ **Baptistspejderne:** Grundlagt 1930. Har omkring 1100 medlemmer. Hører under Baptistkirken i Danmark. Arbejdet er baseret på kristne værdier, og en del af formålet er, at børn og unge skal høre om den kristne tro.

▶ **Metodistspejderne:** Grundlagt i Danmark i 1922. Har cirka 400 medlemmer. Hører under Metodistkirken.

▶ **De Gule Spejdere:** Grundlagt 1984. Har cirka 500 medlemmer. Blev dannet af en udbrydergruppe fra Det Danske Spejderkorps med det formål at stramme op på korpsets holdninger og traditioner. Er upolitisk og ikke-religiøst.

▶ **Frivilligt Drenge- og Pigeforbund, FDF:** Grundlagt i 1902. Har cirka 25.000 medlemmer på landsplan. Er tilknyttet folkekirken og har som formål "at møde børn og unge med evangeliet og Jesus Kristus" og med et kristent livs- og menneskesyn. FDF er ikke en del af spejderbevægelsen og betegner sig ikke som et spejderkorps.

Grafik: Barbara Dahl Poulsen

Den danske spejderhistorie

▶ **I 1909** dannes den første danske spejderpatrulje, og i 1910 oprettes Det Danske Spejderkorps, DDS. Samme år oprettes KFUM-Spejderne, som i 1912 optages i DDS.

▶ **I 1911** kommer den første pigetrop, og i 1916 blev Det Danske Pigespejderkorps et selvstændigt korps. Samme år holdes den første spejderlejr i Danmark, hvor spejderbevægelsens grundlægger, Badel Powell, deltager.

▶ **I 1916** bryder KFUM-Spejderne med DDS og bliver et selvstændigt korps. I 1919 oprettes KFUK-Spejderne, senere De Grønne Pigespejdere.

▶ **Efter nogle årtier** med stor tilslutning opstår der i 1970'erne interne diskussioner om struktur og principper i spejderbevægelsen. Medlemstallet falder.

▶ **I 1973** slår Det Danske Spejderkorps og Det Danske Pigespejderkorps sig sammen til Det Danske Spejderkorps.

▶ **I 2007** samarbejder DDS, KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere, Danske Baptisters Spejderkorps og Dansk Spejderkorps Sydslesvig for første gang om et fælles arrangement. Siden har de afholdt fælleslejren Spejdernes Lejr hvert fjerde år.